

InDret

Deures de vigilància i prevenció de l'Administració de conductes il·lícites i prohibició del regrés

Comentari a la STS, 3a, 28.9.2002

Oliver García Muñoz
Facultat de Dret
Universitat Pompeu Fabra

Jordi Carrasco Martín
Facultat de Dret
Universitat Pompeu Fabra

Working Paper núm: 139
Barcelona, abril de 2003
www.indret.com

Sumari

1. Supòsit de fet
2. El procés *penal*
3. La reclamació administrativa i el procés contenciós administratiu
4. Les al·legacions del recurs de cassació
5. Causalitat, imputació objectiva i prohibició del regress
6. Increment del risc com a límit a la prohibició del regress
7. Taula de Sentències del Tribunal Suprem citades
8. Bibliografia

Abstract

La Sentència del Tribunal Suprem, 3a, Secció 6a, de 28 de setembre de 2002 (Ar. 8849, La Ley 5658, ponent Jesús Ernesto Peces Morate), resol un cas d'inexistència de responsabilitat patrimonial de l'Ajuntament de Las Palmas de Gran Canaria per l'atropellament d'un nen a la platja de La Laja.

1. Supòsit de fet

El 31 d'agost de 1991, cap a les 12 hores, Samuel G. T., de 4 anys d'edat, jugava a la Platja de La Laja (Las Palmas de Gran Canària) quan fou atropellat per un ciclomotor conduït per Pedro N. C., sense que la zona estigués destinada a la circulació de vehicles. El ciclomotor, que no estava assegurat, era propietat de José Francisco C. M., qui moments abans li havia prestat a Pedro N. C. per donar una tomb per la platja. En el moment dels fets, no hi havia servei específic de vigilància d'aquesta platja, sinó un dispositiu de Policia local "que cobria zona molt àmplia"¹.

Com a conseqüència de l'atropellament el nen va patir traumatisme crani-encefàlic amb seqüeles gravíssimes, consistents en tresparesia espèrtica, estat vegetatiu, mínims moviments de deglució, accessos epilèptics, diabetis insípida i cifostolioses marcada, que el van incapacitar de forma irreversible i absoluta per a qualsevol activitat de la vida i l'obliguen a tenir una atenció permanent de tercers i contínua vigilància mèdica.

¹ FJ 3er de la Sentència del Tribunal Superior de Justicia de Canarias, amb seu a Las Palmas de Gran Canària, 3ª, de 30.12.1997.

2. El procés penal

Sobre els fets es va incoar procediment penal, en el que va intervenir el pare del menor, Sr. Santiago G. C., com a acusació particular, i el Ministeri Fiscal contra Pedro N. C., Carlos C. S., Cap de la Policia local i José Francisco C. M.

La Sentència del Jutjat Penal núm. 2 de Las Palmas de Gran Canaria de 30.9.1994 va condemnar Pedro N. C. com a autor d'un delictes d'imprudència temerària amb resultat de lesions (articles 565 i 420 del Codi Penal) a la pena d'un any de presó menor, accessòries i privació del permís de conduir o de la facultat d'obtenir-lo durant tres anys, i al pagament de la meitat de les costes processals. En canvi, va absoldre el Cap de la Policia local, Carlos C. S., del delictes d'imprudència temerària imputat per comissió per omissió.

Als efectes del delictes imputat (article 565 CP), que “exige acreditar que el resultado no habría existido de haberse adoptado un comportamiento diligente” (FJ 3er) –principi d'evitabilitat del resultat-, el Jutjat absol Carlos C. S., ja que considera que els mitjans de vigilància van ser suficients i resulta impossible impedir qualsevol resultat lesiu. Malgrat que no era estrany veure motocicletes a la platja circulant per la sorra, tenint en compte el consegüent perill que per als seus usuaris comportaven, no es va provar l'específica perillositat necessària ni van existir denúncies que exigissin una contínua vigilància policial. Respecte d'això, el Jutjat va considerar que “[s]i no funcionaban más dotaciones no puede achacarse al descuido del acusado sino a la falta de medios de la que en todo caso habría de responder la Corporación Municipal si ello es debido a la mala asignación de Presupuestos, lo que [...] daría lugar, si se cumplen los requisitos, a una responsabilidad de la Administración, por el funcionamiento de un servicio público” (FJ 3er).

Pel que fa a la responsabilitat civil, va condemnar a Pedro N. C., José Francisco C. M. com a responsable civil subsidiari i al Consorci de Compensació d'assegurances com a responsable civil directe -fins al límit de l'import de l'assegurança obligatòria, 8.000.000 ptes. (48.080,96 €)- a abonar al menor, en les persones dels seus representants legals, 60.000.000 ptes. (360.607,26 €) per dany moral, 2.316.118 ptes. (13.920,14 €) per despeses acreditades i una pensió de 200.000 ptes. (1.202,02 €) mensuals subjecta a la variació de l'Índex de Preus al Consum.

El Jutjat fonamentà la condemna a responsabilitat civil subsidiària del propietari del ciclomotor per “la creación de un riesgo del que no puede quedar excluido por haber colaborado en él y de este modo su conducta se subsume en el art. 22 del C.P. que la doctrina jurisprudencial viene aplicando para estos supuestos en aras a una defensa social más adecuada, sin que ello suponga una conculcación del principio de que en el orden penal no cabe una interpretación extensiva ni analógica de la misma, pues éste no rige cuando el precepto [...] tiene un carácter puramente civil” (FJ 5è).

Contra l'anterior sentència, el Sr. Santiago G. C. va interposar recurs d'apel·lació, que la Sentència de l'Audiència Provincial, Secció Cinquena, de Las Palmas de Gran Canària de 13.10.1995 va desestimar.

El Sr. Santiago G. C. havia denunciat error en l'apreciació de la prova perquè, al seu parer, “no se tuvo en cuenta que en las actuaciones quedó acreditado que los miembros de la Policía Local estaban al corriente de que en la playa de La Laja circulaban motos” (FJ 1er). L'Audiència Provincial, d'acord amb les interlocutòries del judici oral, tingué en compte que els agents i sotsoficials afirmaren “que las motocicletas se situaban en lo alto de la playa donde existe un terraplén pero no en la arena [...] y con unanimidad los testigos paisanos confirmaron que nunca se formalizaron denuncias por este motivo ante la Policía Local” (FJ 1er).

Per tant, “resulta más que dudoso que a conocimiento del Jefe de Policía Local hubiera llegado concretamente avisos o noticias de que especialmente en La Laja se estuviera produciendo un potencial peligro para los bañistas derivado de la circulación de motocicletas –extremo éste que no se estimó suficientemente acreditado-. Així doncs, la sentència conclogué que no “existían razones de previsibilidad bastantes para atribuir el conocimiento de ese riesgo al Jefe de Policía Local, y por ende a su desidia el no disminuir ese riesgo, que, insistimos, no puede, con el rigor y la seriedad que una condena penal requiere, mantenerse, indubitadamente, (que) existiera a los ojos u oídos del otrora Jefe de la Policía Municipal” (FJ 2on). Per tant, no va existir responsabilitat penal del funcionari públic –amb fonament en el principi *in dubio pro reo*- ni, conseqüentment, responsabilitat civil subsidiària de l'Estat.

3. La reclamació administrativa i el procés contenciós administratiu

Després del procés penal, el Sr. Santiago G. C., actuant en nom i representació del menor, va formular reclamació per responsabilitat patrimonial de les Administracions Públiques davant l'Ajuntament de Las Palmas de Gran Canària, per omissió dels deures de vigilància i seguretat, que segons l'opinió de l'actor constituïa concausa de l'efecte danyós, i genera responsabilitat de l'Administració. L'Ajuntament, per Acord de la seva Comissió de Govern de 19.12.1996, va desestimar la reclamació, contra la qual el pare del menor va interposar recurs contenciós administratiu.

La Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Canàries, amb seu a Las Palmas de Gran Canària, 3a, de 30.12.1997, va condemnar a l'Ajuntament a abonar una indemnització no inferior a 50.000.000 ptes. (300.506,05 €) per dany moral, 2.000.000 ptes. (12.020,24 €) per danys materials acreditats i una pensió no inferior a 150.000 ptes. (901,51 €) mensuals.

4. Les al·legacions del recurs de cassació

Contra la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Canàries l'Ajuntament de Las Palmas de Gran Canària es va interposar en recurs de cassació, motivat en els fonaments següents:

- 1) Manca de motivació suficient que justifiqués la sentència recorreguda (articles 395 de la Llei d'Enjudiciament Civil i 24 i 120.3 de la Constitució) i incongruència omisiva per no conèixer de les qüestions relatives a la inexistència de nexa causal (articles 43.1 i 80 de la Llei de la Jurisdicció contenciós administratiu i 24.1 i 120.3 de la Constitució). Pel que fa al fons, considera el recurrent que no existeix relació de causalitat entre l'actuació del servei públic i l'accident, entenent que la causa exclusiva de l'atropellament fou l'actuació imprevisible i temerària del conductor del ciclomotor, sense que es pugui assegurar que si hagués existit un servei permanent de vigilància el dany s'hagués evitat [a la instància va al·legar que els agents de la Policia local havien recorregut constantment aquell paratge i que el servei s'havia acreditat en nombroses ocasions (articles 40.1 de la Llei de Règim Jurídic de l'Administració de l'Estat, 139.1 de la Llei de Règim Jurídic i del Procediment Administratiu Comú i 106 de la Constitució)].
- 2) Incongruència *ultra petita* (articles 43.1 i 80 de la Llei de la Jurisdicció Contenciós Administrativa), ja que el demandant no va reclamar indemnització per danys materials, que sí va concedir la sentència de instància.

5. Causalitat, imputació objectiva i prohibició del regrés

El Tribunal Suprem estimà el recurs de cassació interposat per l'Ajuntament de Las Palmas de Gran Canària i dictà sentència absolent a l'Administració. Amb fonament en la precedent resolució penal, la Sala va afirmar que el servei de vigilància existia i funcionava, encara que comprenia una zona més extensa que la fitada per a la platja i no fos, per tant, exclusiu per a aquesta, de la qual cosa es pot deduir que el problema examinat en la present resolució no se centra en el nivell de diligència en els serveis de vigilància, ja que el Tribunal argumenta que en cas d'haver estat l'esmentat servei més exhaustiu o permanent, els fets podrien haver-se succeït de la mateixa forma.

1) El Tribunal Suprem exigeix, en relació amb els deures de vigilància i en supòsits en què l'Administració coneix el previ comportament il·lícit de tercers, un *màxim* d'efectivitat dels recursos disponibles: “se estima existente (la) responsabilidad porque la Administración no pr(ueba) que con una razonable utilización de los medios disponibles no pu(edan) evitarse hechos como el ocurrido” [STS, 3a, 9.4.2002 (Ar. 2002/3461), FJ 3er –naufragi del vaixell “Isla de Hierro” en topa amb una escullera del port de Màlaga després d'haver esquivat pasteres de pesca il·legals que es trobaven al seu canal d'entrada-]². Per tant, en un context de precarietat de mitjans, el Tribunal no realitza un càlcul ni es remet a estimacions quantitatives sobre els serveis de vigilància existents (escassetat o adequació dels mitjans de seguretat i control), sinó que formula un judici qualitatiu: l'Administració ha de provar la impossibilitat de prestar el servei de

² Jordi Carrasco Martín i Oliver García Muñoz, "Naufragi del vaixell "Isla de Hierro" al port de Málaga. Comentari a la STS, 3a, 9.4.2002", a *InDret*, 1/2003, gener 2003, p. 6, consultat el 25 de febrer de 2003.

forma més adequada i de fer el que es pugui, amb la utilització raonable dels mitjans disponibles, per evitar els danys (manteniment totalment operatiu dels mitjans disponibles).

Així, a les SSTS, 3a, 11.2.1987 (Ar. 1987/535) i 8.10.1986 (Ar. 1986/5663), sobre accident de trànsit amb mort provocat per l'existència de taca d'oli a la carretera, es va rebutjar la pretensió contra l'Administració perquè no havia incomplert el seu deure de vigilància: existia un servei habitual de policia a la zona, no s'acredità l'origen de la taca i s'havia pogut originar poc abans de la producció de l'accident.

I en el cas judicat a la STS, 3a, 21.3.1995 (Ar. 1995/1981) -mort d'un conductor de motocicleta quan circulava per un camí de servei paral·lel al canal d' Esla- no es condemnà a l'Administració perquè la prohibició de circulació era notòriament coneguda, estava reiteradament senyalitzada i no existia un perill especial. "[L]a condició de carretera prohibida exime de establecer medidas especiales protectoras y no está probado que en el lugar se den condiciones específicas que generen un especial peligro" (FJ 3er). La finalitat del camí -conservació i explotació del canal- en feia innecessària una especial protecció.

Finalment, la STS, 3a, 9.5.2000 (Ar. 2000/6263) -caiguda de vehicle per un talús quan circulava amb direcció indeguda i a velocitat inadequada- exonera de responsabilitat a l'Administració per ruptura del nexa causal donat que les mesures de protecció (tanca metàl·lica) van adequar-se raonablement a les finalitats per a les que estaven destinades per les seves característiques (en aquest cas, tendents a evitar sortides de la calçada i no a suportar l'efecte de xocs frontals a alta velocitat); en el mateix sentit, STS, 3a, 12.12.2000 (Ar. 2001/219).

2) En segon lloc, el Tribunal Suprem considerarà que l'actuació temerària del conductor del ciclomotor havia estat tan rellevant i decisiva a la causació de l'accident que restava qualsevol mena d'idoneïtat de l'actuació de l'Administració per a la determinació del succés lesiu, a la que no es pot, en cap cas, imputar responsabilitat patrimonial, malgrat l'amplitud geogràfica dels serveis de vigilància i el fet de no haver-se reprimit l'entrada de motoristes a la platja en tot moment.

“[A]un cuando no se hubiese reprimido por la Policía siempre la entrada de motoristas en la playa y a pesar de que el servicio de vigilancia abarcase un espacio más extenso que el acotado para esa, la actuación temeraria del conductor del ciclomotor es tan relevante y decisiva en orden al atropello del menor que elimina cualquiera de esas dos circunstancias como codeterminantes del resultado producido para erigirse como única causa de aquél, de modo que no cabe apreciar nexa causal entre la actuación del servicio público y el resultado” (FJ 5è).

D'aquesta manera el Tribunal Suprem nega l'existència de nexa causal entre l'actuació dels serveis policials de vigilància i l'atropellament del menor i **aquesta ruptura de nexa causal per la intervenció greument imprudent d'un tercer** impedeix apreciar responsabilitat patrimonial imputable a l'Administració Pública demandada. En el fonament jurídic 5è de la Sentència, diu que:

"De seguirse la tesis del demandante en la instancia y ahora recurrido en casación, tan inmotivada e injustificadamente asumida por la Sala de instancia en la sentencia recurrida, siempre que se produjese el atropello en la ciudad de un peatón, que camina por una acera o por

un lugar vedado o prohibido para los vehículos de motor, existiría un defecto de vigilancia achacable a la Administración municipal, lo que no es admisible en esos términos generales en que se plantea, pues, como apunta el Juez Penal en su sentencia, **el control de cada uno de los ciudadanos resulta imposible** «incluso en los Estados más paternalistas», y con referencia al caso concreto señala que «desde luego y lamentablemente **nadie puede asegurar que, de haberse fijado un servicio permanente en la playa, los hechos no hubieran acontecido de la misma manera**, cuando ni los propios usuarios de dicha playa, que presenciaron lo ocurrido, pudieron hacer nada para impedirlo» (FJ 5è).

La STS, 3a, 27.7.2002 (Ar. 2002/8393) -que resolgué un cas d'ablació de globus ocular amb pèrdua de visió de menor quan, en el curs d'activitat extraescolar degudament organitzada per plantar arbres, li va saltar un cos estrany la procedència del qual no s'ha concretat- va afirmar que "[...] convertir a las Administraciones Públicas en aseguradoras de todos los riesgos sociales, dada la amplitud de los servicios que prestan y de las competencias que ostentan, es la (opción) más perturbadora para una correcta realización y progresiva ampliación de tales servicios públicos, pues el principio de solidaridad de riesgos, que late en el sistema de responsabilidad patrimonial de la Administración, con el fin de lograr un mejor reparto de los beneficios y cargas sociales, puede verse frustrado con interpretaciones extensivas del requisito del nexo causal, aunque sea por razones tan atendibles jurídicamente como es la de evitar el desvalimiento de una persona que ha sufrido un grave quebranto en su salud, [...] lo que [...] debe tener amparo por otras vías no menos eficaces, y, en cualquier caso, más justas para paliar un problema siempre que no concurran todos los requisitos legalmente establecidos para que nazca dicha responsabilidad patrimonial" (FJ 3er). El Tribunal Suprem cassà la sentència d'instància ["una decisión que más parece basada en el sentimiento de no dejar desvalido a un menor" (FJ 3er)] i absolgué l'Administració per inexistència de relació de causalitat.

La tesi de justícia material del Tribunal Suprem, en la Sentència objecte de comentari, és molt senzilla i amb tota probabilitat mereix ser subscripta, però en el seu fonament és simplista en excés: la Sentència gira entorn de la causalitat, una macrocategoria, per tal de negar que concorri nexa causal. Amb això, redueix una qüestió normativa a un problema de fet. En realitat, el Tribunal adopta una decisió per raons derivades de l'onerositat del cost social que suposaria imposar a les Administracions Públiques deures actius de vigilància en tots els casos de la circulació indeguda de vehicles a motor en zones reservades a vianants. La Sentència es limita així a **negar l'existència del nexa causal quan en els fons aplica el principi de prohibició del regrés**, en virtut del qual, en el cas d'un comportament il·lícit d'un tercer que es considera fonamental, "no cal retrocedir en el curs causal i imputar a un agent les conseqüències d'un determinat resultat i originades per la interposició del comportament il·lícit d'un tercer"³. És a dir, no es pot considerar antijurídic el comportament d'una Administració que no controlà conductes doloses o greument imprudents comeses per un tercer.

En la mateixa línia, vegi's la STS, 3a, 20.6.2000 (Ar. 2000/7082) -pèrdua de l'ull dret provocada per tercers no identificats que van llançar pedres i ampolles des d'un monticle durant unes festes municipals-. S'absolgué l'Administració perquè els ens públics no resulten responsables, tot i el caràcter legal objectiu de la responsabilitat, quan la conducta del propi perjudicat o la d'un tercer constitueix l'única causa determinant del dany produït, "aunque hubiese sido incorrecto el funcionamiento del servicio público"

³ Pablo Salvador Coderch, "Causalitat i responsabilitat" (Versió actualitzada), a *InDret*, 3/2002, juny 2002, consultat el 25 febrer de 2003.

(FJ 5è). No hi hagué nexa de causalitat entre l'actuació de l'Ajuntament demandat i el resultat lesiu produït perquè l'accident es va produir per l'acció presumptament delictiva de tercers.

La STS, 3a, 13.9.2002 (Ar. 2002/8649) va judicar un cas de mort d'un menor, per insuficiència respiratòria aguda provocada per hemorràgia broncopulmonar massiva, després de rebre un pilotada d'un altre company mentre jugava a futbol com a porter al pati del seu institut, en horari lectiu. El Tribunal cassà la sentència d'instància, que imputà el resultat al funcionament del servei públic educatiu en raó al lloc de producció, perquè el pilotada és, en principi, una mera incidència del joc, que s'hagués produït igualment qualsevol que hagués estat la vigilància desenvolupada (així, ha de ser aliè a les prestacions exigibles al servei públic docent, ja que l'Administració no és asseguradora universal de tots els riscos).

6. Increment del risc com a límit a la prohibició del regress

El Tribunal Suprem, en el cas analitzat, no aprecia l'existència de *tolerància* indeguda per part dels serveis de policia a la platja, continuant així novament el sentit de la sentència penal que condemna el motorista i absol el cap de Policia, ["a pesar de que no era extraño observar motocicletas circulando por la arena" (FJ 5è)]. La Sentència evidencia, doncs, que no sempre que algú comet un acte il·lícit ha de respondre l'Administració. El matís és important: no sempre no implica mai. El problema és llavors que la Sentència no ofereix límits que permetin construir una regla sobre quan hi ha responsabilitat.

Segons la nostra opinió, l'Administració hauria de respondre en aquells casos en què s'acredités, en primer lloc, la tolerància per part d'un servei públic de conductes antijurídiques realitzades a vista, ciència i paciència de la pròpia Administració, i en segon lloc, la generació d'un risc concret i superior al general de la vida, que motivés un deure de vigilància especial els costos del qual, donada la concreció geogràfica del risc, no fossin massa elevats i, en tot cas, no ho fossin més que els derivats de l'increment mateix del risc. D'aquesta manera, quan la situació anòmala perdura i el risc augmenta s'hauria d'apreciar responsabilitat de l'Administració, exclusiva o concurrent, si s'escau, amb la derivada de la intervenció dolosa o imprudent del tercer.

La STS, 3a, 4.5.1999 (Ar. 1999/4911) resolgué un cas de mort d'un motociclista en copejar-se amb les branques dels baladres que envaïen la vorera de la calçada entre 50 i 70 cm., quan circulava per la vorera i a una "elevada" velocitat. El Tribunal afirmà que el lent creixement dels baladres acreditava la infracció del deure de vigilància de l'Administració ["no aparece acreditado que dicha función de policía se realizara de modo habitual" (FJ 5è)] i, així, "la presencia de las adelfas invadiendo el arcén, en concurrencia con la irregular circulación por el mismo de la motocicleta siniestrada, constituye causa idónea para la producción del accidente, pues sin ella, que aparece como suficientemente relevante según las características, no podría explicarse la producción del hecho dañoso" (FJ 4t).

La STS, 3a, 20.2.1999 (Ar. 1999/3146) condemnà a l'Administració per coneixement *ex ante* de la font de perill. En el supòsit, un Ajuntament *va recomanar i tolerà* l'ús de falques per tercers per facilitar la sortida d'un garatge, sense gual permanent i sense que, per tant, es rebaixessin les vorades de la vorera. El Tribunal entengué que l'Ajuntament havia d'indemnitzar al vianant que hi ensopegà, caigué i es fracturà el maluc esquerra perquè "generó con su tolerancia y su recomendación un gravísimo riesgo para los peatones" (FJ 3er): l'actuació municipal fou la causa determinant del dany i resultà intranscendent el comportament de tercers, que no trencà el nexa causal.

Un altre cas de responsabilitat patrimonial de l'Administració per increment del risc el constitueix el judicat per la STS, 3a, 28.2.1998 (Ar. 1998/3198), sobre danys a un autocar en xocar durant la nit amb una roca que s'havia després d'una finca contigua a la carretera. El Tribunal Suprem condemnà a l'Administració perquè ometé la realització d'obres que evitessin la caiguda de roques sobre la calçada de la carretera: coneixent l'existència de la roca, "es también obligación de la Administración competente velar para evitar [...] (los) riesgos derivados de la omisión o del incumplimiento por el propietario de sus deberes" (FJ 2n); el període de temps comprès entre el despeniment i l'accident -dues hores- va ser suficient perquè l'Administració procedís, almenys, a senyalitzar la presència de la roca.

En el supòsit de la STS, 3a, 9.6.1998 (Ar. 1998/5172) una nena patí lesions medul·lars, amb seqüeles limitadores, quan li caigué una llosa mentre baixava d'una sitja del segle XIX, situada a una finca privada, de lliure accés, on jugava amb altres nenes; a la sitja li mancaven les fustes que originàriament el cobrien, donat que tercers no identificats les havien retirat. El Tribunal Suprem absol a l'Administració: no existí ni tan sols principi de prova que l'Ajuntament hagués advertit prèviament la situació de la sitja ni que la seva visualització donés una aparença d'evident perill; no va haver omissió dels deures de vigilància y conservació (Decreto 449/1973, de 22 de febrero, sobre protección de los hórreos o cabazos antiguos en Asturias y Galicia). "Las obligaciones que se pretenden residenciar en el Ayuntamiento [...] demandarían unas tales exigencias humanas y económicas, de todo punto incompatibles con las características propias de aquél y del Municipio a que representa" (FJ 5è).

Així com la tolerància indeguda d'una situació prèvia de comportaments il·lícits i extraordinàriament perillosos implica la possibilitat del regress contra l'Administració, també concorre, com a regla general, responsabilitat patrimonial dels ens públics quan la seva especial posició de garant determini un deure de vigilància particularment patent en supòsits de subjecció especial a l'*organització i disciplina de l'Administració*.

En els casos de mort d'interns en establiments penitenciaris per altres reclusos, "la jurisprudencia es constante en exigir la presencia de algún elemento de anormalidad en el servicio penitenciario suficiente para establecer un nexo de causalidad entre la omisión administrativa y el fallecimiento, y determinar con ello el carácter antijurídico del daño producido a pesar de haber intervenido terceras personas en su producción" [FJ 3r de la STS, 3a, 4.5.1999 (Ar. 1999/4910), amb remissió a les SSTS, 3a, 25.1.1997 (Ar. 1997/266) i 13.6.1995 (Ar. 1995/4675), entre d'altres]. En el mateix sentit, les SSTS, 3a, 15.4.2000 (Ar. 2000/6255) i 14.6.1999 (Ar. 1999/6233) -mort de reclus després de ser apunyalat per un altre intern- apreciaren mal funcionament de la vigilància preventiva.

A la STS, 3a, 28.3.2000 (Ar. 2000/4051) -suïcidi de reclus en centre penitenciar- es condemnà a l'Administració, com a corresponsable, perquè les autoritats competents no van comunicar a la presó l'anterior intent de suïcidi de l'intern en el seu precedent detenció, que hagués generat un increment de la vigilància (desconnexió entre els serveis policials, judicials i penitenciaris). Així, "la anormalidad en el servicio no debe necesariamente estar conectada a la existencia de una infracción subjetiva de los deberes de los funcionarios, sino que basta con demostrar [...] que objetivamente existió una deficiencia, aun cuando fuera aislada, determinante de la omisión de cuidados que pudieron evitar el fallecimiento" (FJ 7è). En sentit semblant, la STS, 3a, 25.4.2000 (Ar. 2000/3561) -sobre un pres emmanillat a la cel·la per prescripció facultativa que patí cremades quan un altre reclus li va llençar un cigarreta que prèviament havia demanat i que va provocar un incendi-, entengué necessària una vigilància més intensa.

Finalment, la STS, 3a, 18.5.2002 (Ar. 5740) condemnà l'Administració, en concurrència de culpes amb la pròpia víctima, que es suïcidà a les dependències d'una comissaria de policia. La Sentència insistí que no s'esgotaren al màxim les mesures de vigilància i atenció, ja que, malgrat que la víctima fou correctament

atesa en un centre sanitari, en haver mostrat signes d'ansietat, no li fou requisat el cordó cosit al seu pantaló bermuda, que utilitzà posteriorment per penjar-se.

7. Taula de Sentències del Tribunal Suprem citades

Sala i Data	Ar.	Magistrat Ponent	Parts
3a, 8.10.1986	5663	José Garralda Valcárcel	Remedios P. R. c. Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo
3a, 11.2.1987	535	José Garralda Valcárcel	“Cresa, SA” c. Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo
3a, 21.3.1995	1981	Pedro Antonio Mateos García	Concepción G. C. c. Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo
3a, 13.6.1995	4675	Francisco José Hernando Santiago	Rosario C. c. Administración del Estado
3a, 25.1.1997	266	Jesús Ernesto Peces Morate	María del Pilar I. P. c. Ministerio de Justicia
3a, 28.2.1998	3198	Jesús Ernesto Peces Morate	“Transportes Terrestres Combinados, SA” c. Consejería de Obras Públicas, Transportes y Comunicación del Principado de Asturias
3a, 9.6.1998	5172	Pedro Antonio Mateos García	José Jesús C. M. i María Begoña J. F. c. Ayuntamiento de Amoeiro
3a, 20.2.1999	3146	Jesús Ernesto Peces Morate	Concepción B. P. c. Ayuntamiento de Carcaixent
3a, 4.5.1999	4911	Juan Antonio Xiol Ríos	Enrique L. C. i Dolores E. B. c. Ministerio de Obras Públicas y Transporte
3a, 14.6.1999	6233	Francisco González Navarro	Josefa A. S. i Francisco S. E. c. Ministerio de Justicia
3a, 28.3.2000	4051	Juan Antonio Xiol Ríos	María de los Angeles F. c. Ministerio de Justicia
3ª, 15.4.2000	6255	Jesús Ernesto Peces Morate	María Esther A. V. Ministerio de Justicia
3a, 25.4.2000	3561	Jesús Ernesto Peces Morate	Juan Lucas N. A. c. Ministerio de Justicia
3a, 9.5.2000	6263	Jesús Ernesto Peces Morate	Encarnación G. T., José Luis C. G., Francisca G. C. i Felicidad C. G. c. Ministerio de Obras Públicas, Transportes y Medio Ambiente.
3a, 20.6.2000	7082	Enrique Lecumberri Martí	Fernando P. M. c. Ayuntamiento de Sant Andreu de la Barca
3a, 12.12.2000	2001/ 219	Juan Antonio Xiol Ríos	Pablo M. Z. C. Consejería de Obras Públicas y Transportes de la Junta de Andalucía
3a, 9.4.2002	3461	Agustín Puente Prieto	“Vimar, Seguros y Reaseguros, SA” i d'altres c. Ministerio de Obras Públicas y Transporte
3a, 18.5.2002	5740	Jesús Ernesto Peces	Manuel L. L. i Rosa C. M. c.

		Morate		Administración del Estado
3a, 27.7.2002	8393	Jesús Ernesto Peces Morate		Lorenzo S. H. C. Ministerio de Educación y Ciencia
3a, 13.9.2002	8649	Agustín Puente Prieto		Antonia L. J. i Pedro A. G. c. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana

8. Bibliografia

Jordi Carrasco Martín i Oliver García Muñoz, "Naufragi del vaixell "Isla de Hierro" al port de Malaga. Comentari a la STS, 3a, 9.4.2002", *InDret* 1/2003.

Francisco José Infante Ruíz, *La responsabilidad por daños: Nexo de causalidad y "causas hipotéticas"*, Ed. Tirant el Blanch, València 2002.

Pablo Salvador Coderch, "Causalitat i responsabilitat", versió actualitzada, *InDret* 3/2002.

Fernando Pantaleón Prieto, "Causalidad e imputación objetiva: criterios de imputación", en Asociación de Profesores de Derecho Civil, *Centenario del Código Civil (1889-1989)*, Tom II, Ed. Centro de Estudios Ramón Areces, Madrid, 1989.